
Introduktion

Året första nummer av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* inleds med en artikel som beskriver den danska arbetsmarknadspolitiken och de reformer som genomförts under senare år. Artikeln, som är skriven av **Thomas P Boje** och **Rune Åberg** vid sociologiska institutionen vid Umeå Universitet, sammanfattar de danska erfarenheterna och ger utblickar mot Sverige. De reformer som den danska arbetsmarknadspolitiken genomgått under 1990-talet berör en skärpning av reglerna för arbetslöshetsunderstöd, tjänstledighetsreformer och subventionerade hushållstjänster. Viktiga reformer rör även vad som kallas rätt- och pliktprincipen, där ersättningen inte enbart är en rättighet utan även ställer krav på de arbetslösa. I betydande utsträckning har den danska arbetsmarknadspolitiken rört sig mot mer av aktiverande insatser, från ett passivt understöd som tidigare kunde ges under i det närmaste obegränsad tid. Artikeln innehåller också en analys av hur reformerna påverkat arbetsmarknadens flexibilitet och funktions sätt.

”Sjuk på jobbet” är titeln på numrets andra artikel. Den är skriven av **Gunnar Aronsson**, **Klas Gustafsson** och **Margareta Dallner** vid Arbetslivsinstitutet och handlar om sjuknärvaron på dagens arbetsmarknad. Vilka är det som går till jobbet fast de är sjuka? Studien visar att yrkesgrupper som i sitt dagliga arbete har till uppgift att vårda, ge omsorg, lära och undervisa finns överrepresenterade bland de sjuknärvarande. Det gäller också grupper där frånvaro kräver en stor mängd arbete för att jobba ikapp förlorad arbetstid och de yrken där lönenivån är förhållandevis låg. Att kvinnor är överrepresenterade är särskilt värt att uppmärksamma. Författarna avslutar artikeln

med en diskussion om sjuknärvarans betydelse i ett längre perspektiv. Finns det en risk att dagens sjuknärvarande är framtidens sjuka och sjukfrånvarande? En rimlig hypotes torde vara att det är viktigt för hälsan att tillåta sig att vara hemma vid sjukdom. Nyare stressforskning ger fler och fler belegg för att bristande nedvarvning och återhämtning efter påfrestningar har betydelse för hur sambandet mellan stress och ohälsa ser ut. Vilken betydelse kan det få i framtiden att det idag är en stor grupp kvinnor i lågavlönade vårdjobb som går till jobbet fast de upplever sig som sjuka?

Den tredje artikeln handlar om hur arbetslösa söker jobb och vilken betydelse sökbeteendet har för chansen att finna ett jobb. Den är skriven av **Margareta Bolinder**, sociologiska institutionen vid Umeå Universitet. Artikeln replikerar delar av de resultat som Harkman och Jansson publicerade i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* vintern 1995. Sökbeteendet förefaller vara oförändrat över arbetslöshetstiden, vilket tolkas som att de arbetslösa inte passiviserats. Inga statistiska resultat stöder att låg sökinsats från de arbetslösa är orsaken till hög arbetslöshet. Därtill utvidgar Bolinder kunskapsläget med ny intressant information gällande vilka sökanaler som olika personer använder och vilken betydelse den lokala arbetsmarknaden har för sökinsatsen.

Med detta anser redaktionen att forskningen om sökbeteende kommit till en punkt där nya steg bör tas. Studier av detta slag, inkluderande Harkmans och Janssons, innehåller empiriska svårigheter som måste klaras ut. Det går exempelvis inte att avgöra betydelsen av sökandets omfattning för chansen att få jobb utifrån tvärsnittsdata.

Varje person borde studeras vid flera tillfällen för att det skall vara möjligt att se faktiska beteendeförändringar och därifrån dra kausala slutsatser. En annan fråga rör hur resultaten ska tolkas. Med generösa ersättningsregler och små krav på att söka jobb antingen från förmedlare eller från personer i bekantskapskretsen är det fullt möjligt att viljan att byta yrke eller flytta till nya arbetsmarknader minskar. Att flytta till en annan arbetsmarknad kostar pengar, att byta yrke kan vara psykiskt kostsamt. Ersättningen efter bytet kanske inte kompenserar kostnaden att byta varmed personen kanske finner det lönsamt att välja att stanna på sin nuvarande arbetsmarknad och vänta något längre på ett jobb. Utan att lägga några värderingar i påståendet, gör arbetslöshetsersättning det möjligt att vänta. Om alla reagerar på ungefär samma sätt skulle sökingsatsen bli generell lägre. I en sådan situation är det inte möjligt att uttala sig om att inte en generell ökning av sökingsatsen faktiskt skulle leda till att fler arbetstillfällen skapades. Det vore intressant om en empirisk studie kunde undersöka samband av detta slag.

Tidskriften avslutar också replikskiftet mellan **Magnus Henrekson** och **Anita Nyberg** som förts sedan nummer 2, 1998. Magnus Henrekson har argumenterat för att generell sänkta skatter på arbete skulle kunna höja sysselsättningen. Huvudbudskapet är,

att då det är stora kostnadsskillnader mellan att själv utföra ett arbete jämfört med att anlita någon för detta, tenderar tillväxttakten att bli lägre och en stor mängd möjliga arbetstillfällen att falla bort. Detta är, enligt Henrekson, den situationen som råder i Sverige. Han finner stöd för sina argument i statistiska jämförelser mellan utvecklingen i – i huvudsak – Sverige och USA. Anita Nyberg har å andra sidan hävdad att Henreksons jämförelse mellan USA och Sverige är förenklad och inte ger underlag för de generella slutsatser som han dragit. Så bör exempelvis utvecklingen på arbetsmarknaden betraktas utifrån kvinnors respektive mäns sysselsättning var för sig. Dessutom bör relationen mellan beskattning, utbyggnad av offentlig sektor och transfereringar beaktas. Replikskiftet mellan Henrekson och Nyberg har delvis kommit att beröra det som populärt kommit att kallas ”pigdebatten”, även om utgångspunkten var mer generell än så. Med detta sätter vi emellertid punkt för debatten mellan Magnus Henrekson och Anita Nyberg och tackar debattörerna för intressanta inlägg. Området kommer sannolikt få fortsatt uppmärksamhet i samhällsdebatten. Temat återfinns exempelvis i den inledande artikeln av Boje och Åberg, där subventionerade hemtjänster i Danmark diskuteras. Vår förhoppning är att artiklarna har bidragit till en grund för fortsatta diskussioner.

Fredrik Jansson
Ulla Arnell Gustafsson